

Az alku

(Majdnem igaz történet)

A szenátor hajlott, alacsony ember volt. Felszegett fejjel járt, mint aki szégyelli a termetét. Barna ruhát viselt, és a bal lábára sántított. Az ajtó előtt megállt, és elképzelte a terem belsejét. Hol van, ül az asztalnál, vagy sétál le-föl? – kérdezte magától. Mindig túlságosan igyekvő ember volt. A becsvágy minden tulajdonság között talán a legerősebb, és a legtöbb baj okozója. Az igyekvők, akik az ürességüket tisztségekkel és vagyonnal pótolják, nem tudnak egy helyben maradni. Most jön az ajtó felé – gondolta – és lenyomta a kilincset.

Úgy volt. João hátralépett, a szenátor kissé meghajtotta magát, és elindult a hosszú asztal felé. A régens ideges mozdulatot tett, amit lehetett helytel kínálásnak érteni. Ültek egymással szemben.

– Señhor, ön sokat tett a politikában, és azt is elérte, hogy veszélytelennek tartsák – kezdte a beszédet a szenátor. – Igyekezete meghazudtolta származását. Katonái rövid vezérsége alatt ragaszkodtak önhöz. Talán, mert nem bánt velük keményen a birodalmat fenyegető afrikai zavargásban, ahonnan menekülnie kellett, és sok embert veszített.

– Nem sokat – mondta a régens –, alig háromszázötvenet.

– Több, mint hétszázat – mondta a szenátor –, és legalább ötszázat a foglyok közül eladtak a mórok rabszolgának.

– A fele később kiszabadult – mondta a régens.

– Most nem a múltról beszélünk. Nem szólunk például a király unokaöccsei segítségével elsüllyesztett hajóról, amely az Újvilágból tért volna vissza, és az eltűnt rakományról, amit ön olyan lelkiismeretesen kerestetett. Természetesen semmi nem került elő. Ön simulékony udvari modorával feledtette hadi sikertelenségeit. Most a jövőről van szó – mondta a szenátor, és felemelte a bal kezét. – Ha megszentelt házasságból származó vérségi rokon lenne, és nem törvénytelen gyermeke nagyra becsült atyjának, akkor a korona már régen az ön fejét ékesítené,

és most nem kellene önnel beszélnem. Más fejek, melyekre illett volna, már nincsenek a helyükön. Önnek, Señhor nem kellett senkit megöletnie, így is eljött az idő.

– Az idő? – kérdezte a régens. – Kimondhatná, hiszen tudom, hogy engem várnak a trónra...

– Igen is, meg nem is – mondta a szenátor. – Ön király lesz, de a feltételeknek nem fog örülni.

– Egy királynak nem lehet feltételeket szabni – mondta a régens.

– Egy királynak valóban nem – így a szenátor –, de egy majdnem királynak, mielőtt azzá lenne, lehet, sőt az ön esetében elkerülhetetlen a feltételek szabása. A nemesek támogatják az ön királlyá koronázását. Részünkről pedig... alá kellene írnia ezt a szerződést.

A szenátor előhúzza a bőrmappából a kettéhajtott ívet, kisimította, és a régens elé tette.

– Mi van benne? – kérdezte a régens.

– Jó és rossz hír, Señhor. Az, hogy ön beleegyezik abba, hogy királlyá koronázzák, és utána kivégezzék mint királyt.

– Kivégezzenek? – kérdezte João, és elsápadt kissé. – Miért nem ezzel kezdik mindjárt, akkor nem kell ceremónia, megállapodás, követség...

– Az értelmetlen volna, Señhor, egy régens halála semmit nem old meg, Önt még a saját országában sem ismerik sokan, a halálhíre napok alatt feledésbe merülne. Nekünk egy király halálára van szükségünk, nem az ön személyes halálára, mert a bajok nagy részét csak egy király tudja elvinni magával. Szóval itt tessék aláírni – mondta a szenátor, és a pecsét mellé mutatott.

A régens nézte az írást: *...kötelezem magam, hogy... alávetem magam, ...ellenállást nem tanúsítok... és a végén a szokásos: „Isten engem úgy segéljen”.*

– Ez csapda, uram... és mi lesz, ha nem írom alá?

– Akkor ön nem lesz király, tehát életcélja nem teljesül, annak ellenére, hogy minden tettével a méltóságot akarta. Itt van például a házassága, amely ugyan rokonnal kötöttet, de a papjaik megbocsátották önnek, mert a meny-

asszony származása kiváló volt, bár észben ugyancsak gyengécskének sikerült.

– Ne merje! – kiáltotta meggyőződés nélkül a régens.

– Sajnos merészelnem kell – így a szenátor.

– És mi volna akkor, ha önt most leszúrnám ezzel a karddal, és elégetném a pergamenjét...?!

– Ez, kérem, lehetetlen, de ha ilyesmi lehetséges volna, akkor ugyanaz történné – mondta a szenátor hűvösen. – Ha én nem megyek ki innen az aláírt megállapodással, akkor önből nem lesz király.

João nézte az ismeretlen címet, az iniciálékát, és azt gondolta, hogy valahogyan majdcsak megússza. A kötelezvények közül csak keveset tartanak be, eddigi életében megállapodások tömegét szegte meg.

– Ön persze azt gondolja, hogy *„valahogyan majdcsak megússza”* – mondta halkan a szenátor –, mert *„eddigi életében megállapodások tömegét szegte meg”*... satöbbi, satöbbi... Ebben téved, Señhor, ez az út elkerülhetetlen, mert nézzük csak, mit is ajánlunk önnek. Királyságot a földi életéért cserébe, de halála után az örökös hírt, a hősök panteonját. Képe és szobra ott lesz az elődei mellett. Rossz sorsa, amelyet az aláírásával önmaga határoz meg előre, amely ritka lehetőség az embereknel, vonzóvá teszik majd az utódok szemében. Ez a nép szereti az áldozatokat. Várakat, templomokat, társaságokat, sőt lovagrendet fognak önről elnevezni. Papjaik nagy ünnepeken szagos miséket fognak tartani az ön emlékére, a pór nép minden negyedik fiúgyermekét João-nak kereszteli, századévekig. A koronázási ünnepségen ön reményt és bizakodást ad a szerencsétleneknek. Mivel az élete elvész, és ezért semmit sem tehet, megmenekül attól is, hogy hibákat kövessen el, és ezért gyűlöljék. A történetírók azt írják majd, hogy *„nagy dolgokra lett volna képes, ha megéri”*.

– Hogyan halok meg? – kérdezte a régens.

– Oh, természetesen nem titokban, méreggel vagy bérgyilkosok által, hanem a legnagyobb nyilvánosság előtt, királyhoz méltóan. Az összes szükséges ceremóniáról gondoskodunk. Fontolja meg, Señhor, mire jó a hosszú élet, ha már a legnagyobb vágy teljesült. A hosszú élet tele van cselvetésekkel és gyűlölettel, a betegségekről nem is szólva, amelyek megkeserítik a legszebb perceit...

– De én még egészséges vagyok – mondta a régens bátortalanul.

– Még igen, ön így gondolja, de bocsánat a rossz hírért, már nem lenne az sokáig. Az arab orvosok szerint az ön arcszíne májának bajára utal, testi erejét a hosszú izgalmak nagyon megviselnék, csípője, térdé már most sem tökéletes. Lóra ülni hamarosan nem volna képes, márpedig egy királytól elvárják, hogy jó lovas legyen. Bárhogy is igyekszünk, védekezésünk az idő és a betegségek ellen hatástalan. A korai halál, jó időben, nem más, Señhor, mint ezek elkerülése.

– Az ön érvelése, uram, egy irányba visz – mondta a régens. – Honnan tudja előre? Kivétel is lehetek, Isten is megsegíthet, mert ő jó viszonyban van a királyokkal.

– A királyokkal igen, de őt nem vonnám be az alkuba – mondta a szenátor. – Istenhez küldött fohászaik értelmetlenek lennének, mert ő ismeri az eddigi életét. Isten megbüntetné önt, mégpedig alaposan, mert ebben ő következetes. Ha hozzá fohászkodna, csak a betegségeit siettetné, és akkor azt is meg kellene köszönnie neki. Úgy tudom, hogy mindenki hálás azért, ha jó betegséget küld rá, egészséget ugyanis nem szokott küldeni. Nem látom tisztán, miért éppen önnel lenne kivételt. Erőszakos halála azonban igen sok bűnére adna bocsánatot a szemében, hiszen a saját fiával is ezt tette.

A teremben besötétedett. A régens megrázott egy csengőt, az inas gyertyákat hozott. Mivel a beszélgetés úgy ért véget, ahogyan a jövevény tervezte, a kör bezárult. Hallgattak mindketten. A régens maga elé vette a pergament.

– Szóval az életemet kérik a koronáért cserébe, mert az elvétele a királyság nélkül önök számára értéktelen.

A toll sercent, az aláírás a helyére került.

– Mikor halok meg? – kérdezte III. João.

– Azt nem tudom, megbízatásom az idő közlésére nem jogosít fel – mondta a szenátor, és ültében meghajtotta magát. A régens később azt gondolta, hogy a szenátor ezután eltűnt a szerződéssel, mert az ajtó nem nyílt, és nem csukódott. Hajnal felé hideg pára szállt fel az öböl felől, majd az acélkék rózsaszínre változott. III. João úgy érezte, hogy most már mindent megtett azért, hogy király legyen. Fejét vakarva a fémtükörbe nézett. Még a helyén van – mondta magának.

III. João 13 évig uralkodott, és nem tudott megszabadulni a félelemtől, hogy a megállapodás értelmében hamarosan jönnek érte. Rendszabályokat hozott, és besúgók tömegét fizette,

hogy idejében tudomást szerezzen az összeesküvésekről. Azonban senki nem esküdött össze senkivel. Ez természetellenes – gondolta. – Milyen királyság az, amelyikben nincsenek összeesküvők? Mivel számára értéktelenné vált, kétszer akarta visszaadni a koronát, de nem volt kinek. Az országában semmi lényeges dolog nem történt. A legrosszabb az a király, aki uralodik, de nem kormányoz. A szegények szegényebbek lettek valamivel, a nemesek kicsivel gazdagabbak, és elkerülték a mogorva királyt, aki elzavarta a hízelkedőket.

Uralkodásának 13. évében vadászatot rendezett, hogy szövetségeseket találjon. Üldözés közben azonban a lova elragadta, szakadékba zuhant, és a lába megbénult. Kerekese székét csínáltatott magának. Néhány hét sajnálat után az udvartartása megunt a tehetetlen királyt, mert sok baj volt vele. Tudták, hogy gyógyíthatatlan. Attól, hogy elhanyagolják, egyre dühösebb lett. Az orvosokat kidobatta az összes kencéjükkal. Az egyik esős napon behívatta a főparancsnokot. Megkérdezte tőle, hogy hol van az a pergamen, amelyben aláírta a halálos ítéletét a királyi címért cserébe. Azt követelte tőle, hogy hozzák elé azonnal az öreg szenátort, aki biztosan elő tudja adni az írást. A főparancsnok eskü alatt állította, hogy senki nem küldött hozzá senkit a koronázása előtt, és hogy az országában nem is ismerik azt a szót, hogy szenátor.

Egy este megjelent az ágyánál a sánta kicsi ember.

– Én is tévedhetek néha – mondta –, bár ez ritkán fordul elő. Az idő relatív, ettől függetlenül a pontosság a legfőbb erényem. Nem úgy, mint az

ön pártfogójaé. Ő megenged magának néha lazaságot, hogy megfigyelje a vergődésüket, amiből példázatok és üzenetek lesznek. Az én dologom viszont az, hogy ismerjem a becsvágyukat, az életük értéktelenségét és a mohóságukat, amivel a hatalom megszerzésére törekszenek – mondta. João lehunyta a szemét. – Várj, még ne halj meg, ezt meg kell mutatnom! – és kisimította a pergament. – Látod, ez az atyádé volt, ez pedig az ő apjáé, ez pedig dédapád gyilkosáé, akik valamennyien királyok lettek, és valamennyien aláírták. És itt van a tiéd, nézd meg jobban, egészen elmosódott rajta az aláírásod...

– Akkor értelmetlen volt minden – mondta erőtlenül III. João –, és a félelem is felesleges volt.

– Nem egészen – mondta a kicsi alak –, tanultunk tőled. Az ilyen hosszú királyságokat nehéz befejezni. Nézd meg még ezt az új szerződést! Szép ugye? Ezen nincsen még aláírás. Üres, és erre hamarosan szükség lesz, jelentkezett egy királynak való. Nem is sejtetted, hogy ki az, és hogy milyen erősen akarja, sokkal erősebben, mint te annak idején, már ölt is érte..., téged ölt meg, hallod, João?! Rövid időre lóvá változtattam aznap!

Ezt azonban III. João már nem hallotta.

A temetése csúf volt. A betegségben kimúló királyok megcsalják a népüket, és nem sajnálják őket senki. A végüket várják, és ha bekövetkezik – felsóhajtanak. Bezzeg a kivégzett királyokat nem felejtik el soha, és a temetésük, sőt az újratemetésük is pompázatos szokott lenni. Ha kiderül, vagy inkább, ha nem derül ki...

DR. SZIRMAI IMRE

Dr. Szilágyi András

**A KÁRPÁT-MEDENCE ÁRPÁD-KORI
ROTUNDÁI ÉS CENTRÁLIS TEMPLOMAI**
Simmelweis Kiadó, Budapest, 2008.
307 oldal, 4800 Ft.

Mi lehetne a MediArt folyóiratnak igazibb célja, mint hírt adni egy orvos kolléga egyedülálló kulturális teljesítményéről?

Valljuk be, a könyvismertetések túlnyomó

többsége azáltal jön létre, hogy a szerzőnek valamilyen személyes kapcsolata van a folyóirattal vagy a recenzió készítőjével. Nos, e sorok írójának nem volt módja személyesen ismerni dr. Szilágyi András pszichiátert, és a könyve ismertetése céljából senki nem járt közbe a MediArtnál. Viszont a Simmelweis Kiadó vezetőjének jóvoltából hozzájutottam a kötethez, és amikor első alkalommal áttanulmányoztam, már tudtam, hogy be kell róla számolnom olvasóinknak.